

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE 19. YÜZYILDA GİRESUN ŞEHİRİ ve KALESİNDEKİ İMAR FAALİYETLERİ

Doğan YAVAŞ*

ÖZET

19. yüzyılda Giresun, Trabzon vilayetine bağlı bir kazadır. Giresun kazasının stratejik konumundan dolayı savunmasına çok fazla önem verildiğini anlıyoruz. Kalenin ve etrafındaki adalarda bulunan kale, palanga, hisarpeçe gibi savunma yapılarının devamlı bir şekilde bakım ve onarımlarının yapılması, her türlü teçhizat ve ihtiyaç malzemelerinin tedarik edilmesi yanında müstahfizlerinin maaşlarının titizlikle ödenmesi de bu fikri desteklemektedir.

Bu yazımızda Giresun Kalesi, kale içindeki cami, Giresun iskelesi ve rıhtımının inşası, Giresun Hükümet Konağı'nın ve Gümrük binasının yeniden inşası, Kokora Mahallesi'ndeki derenin üzerine bir köprü yapımı, hapishanenin tamiri ve Giresun limanında şalope yapımı gibi konular yer almaktadır. Bunlardan başka yine bu şehirde bulunan bir çok cami, türbe, medrese ve zaviyenin de onarımları hakkında, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan vesikalardan faydalanarak bir bilgi derlemesi yapılacaktır.

***Anahtar Kelimeler:** Giresun Şehri, Osmanlı Mimarisi, Anadolu Kaleleri, Onarım, Askeri Savunma.*

ABSTRACT

Archive Documents According To The Castle In The 19th Century and In Giresun City Development Activities

19 century, Giresun, was a part of Province Trabzon in status of a kaza. The strategic importance of the town was recognized. This paper deals with the documents from the Ottoman Archive contending construction activities in the town

---

* Yrd. Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü.

such as the construction of the bridge over creek in Kokora, restoration of the prison, ship constructions in the harbor. It's also mentioned that many mosques, türbe, medrese and zaviye in several neighboring of the town have been restored.

Key Words: *City of Giresun, Ottoman Architecture, Castles of Anatolia, Restoration, Military Defence.*

Karadeniz Bölgesi'nin stratejik konumundan dolayı tarih içinde çok önemli rol oynadığı bilinmektedir. Anadolu'dan Orta-Asya'ya geçişte, Kırım'la ilişkileri sürdürmekte ve Azak Denizi'nin doğal liman özelliğinden faydalanmakta önemi daha da belirgin hale gelmektedir. Özellikle Doğu Karadeniz'in yakın gelecekte Doğu Akdeniz'i andıracak gelişmelere sahne olacağına ilişkin belirtiler çoktandır ortaya çıkmaya başlamıştır. Karadeniz'i ilgilendiren o kadar temel gelişmeler oluyor ki, bunlara bakıp da önümüzdeki yıllarda neler olabileceğini anlamak mümkündür. Sadece Kafkaslar'daki gelişmeler ya da Balkanlar'daki güç mücadelesi değil, çok uzaklardaki gerilimler de Karadeniz'i bu kadar önemli hale getirmektedir. Akdeniz'in bir Türk gölü haline gelmesi Osmanlı İmparatorluğu'na tabii ki birçok imkânlar sağlamıştır. Bugün de, Akdeniz'de olduğu gibi Karadeniz'in üzerinde de çeşitli politikalar üretilmekte ve komşu devletler olan Gürcistan, Rusya, Ukrayna, Romanya ve Bulgaristan'ın içinde Karadeniz'e en uzun sahili olan ülke konumunda olduğumuz için de bu politikalar en çok bizi etkilemektedir.

19. Yüzyıl başında, gayet karışık ve kargaşalı bir ortamda cülûs etmiş olan II. Mahmut, saltanatı boyunca tedbiri elden bırakmamış ve alacağı her kararda ihtiyatlı davranmıştır. Anadolu, Rumeli ve Arabistan'da derebeyi namıyla Pasbanoğlu, Tuzcuoğlu, Nasuhoğlu, Bıyıkoğlu, Dağdevirenöğlu, Hasanpaşaoğlu, Kalyoncuoğlu, Tekelioğlu, İbrahim Ağa, Kâtiboğlu, Sarı Osman, Kara Osman, Dede Bey, Es'ad Bey, Kara Feyzi, Kel Ahmed, Hasköy Âyânı Emin Ağa, Haroğlu, Tepedelenli Ali Paşa, Revandizli Kör Ahmed Paşa ve İshak Paşa'yı terbiye ederek Akçadağ, Sincar Dağı gibi eşkıya yataklarını ortadan kaldırmış ve Bağdad valisi Davud Paşa ile İşkodralı Mustafa Paşa'nın da hatalarını affetmiş ve onları bağışlamıştır.

Bu gibi gailelerin üstesinden gelmeyi başaran II. Mahmut, daima hazırlıklı olmanın gereğini çok iyi anlamış, bilhassa savunma yapılarını bazen tamir bazen da ilavelerle sağlamlaştırmış, cephane ve mühimmatından başka gerekli sayıda muhafızları da yerleştirerek buraların emniyetini sağlamıştır. Bu dönemde Edirne, Kale-i Sultaniye, Silistre, Rusçuk, İbrail, Varna gibi kaleler ile birlikte bir çok tabya, palanga ve hisarpeçenin de onarımları yapılmıştır ki Giresun Kalesi de bunlardan biridir.

Diğer yandan bakıldığında keşif, tamir, bina ve inşaat defterleri sanat tarihi araştırmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Bu defterler, tamirlerin

yapılması sırasında takip edilen bürokratik işlemleri, mimar halife ve ehl-i vukuf denilen meslek erbabının, bir binanın keşfini yaparken ne gibi incelikleri göz önünde bulundurduğunu göstermektedir. Çağının ekonomik, sosyal ve siyasal ortamını ortaya koymasıyla birlikte inşaat konusundaki istilâhların kullanımı, malzemesiyle ilgili esnaf ve sanatkâr gibi meslek gruplarının çalışma alanları ile bunların demografik yapısı, mimari öğeler ile inşai malzeme, bunların cins, miktar ve fiyatları hakkında da bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadırlar.

GİRESUN KALESİ

14 Temmuz 1810 tarihli bir tezkirede, Giresun kalesi için hazırlanan cebehane ve tophane mühimmatının adı geçen kaleye nakledilmesi için bir geminin kiralandığı ve kira bedeli olarak altı yüz elli kuruş navlunun Darphâne-i Âmire'de olan seferiye akçesinden ödenmesi istenmektedir¹ (Belge 1).

(Belge 1)

¹ Arz-ı bendeleridir ki:

İşbu tezkire-i divân Gümrükemîni Ağa kullarının i'lâmı mantûkı üzere bu def'a Giresun kal'asına irsâli irâde buyurulan cebehâne ve tophâne ve mühimmât-ı sâirenin Giresun iskelesine nakli ve isâliçün reisler kethüdâsı marifetiyle istîcâr olunan Çavuş nâm reisîn râkîb olduğu bir kıt'a sefinenin lâzım gelen altı yüz elli guruş navlının Darphâne-i Âmire'de olan seferiye akçesinden virilmesîçün tezkiresi ve sûret i'tâ olunmak iktizâ eylediği ma'lûm-ı devletleri buyuruldukda başmuhâsebeye kayd ve tezkiresi ve sûreti i'tâ olunmak bâbında emr u fermân devletlû sa'âdetlû sultânım hazretlerindir fâ 14 Cemâziyehâir 1225 (17 Temmuz 1810) C.AS. 11108

Bir diğerk takrîr ise, Karadeniz'in tek adası olan, Giresun açıklarındaki adada bulunan kalelerin onarımı hakkında olup harcanacak olan yedi bin beş yüz kuruşun Tersâne-i Âmire hazînesinden ödenmesi istenmektedir² (Belge 2). Bir diğerk belgede, eğer kaleler, gereği gibi baştan aşağı tamir edilecek olursa çok büyük paralara mal olacağı ama şimdilik sadece elzem olan belli başlı mevzilerinin onarımının yeterli olacağı ve bunun da daha ucuza çıkacağı anlatılmaktadır. Bu vesikadaki bir önemli taraf da bu gibi savunma yapılarının hemen onarılması gerektiği halde devlet çarkının yavaş işlediğinden şikâyetle, Dersaadet'ten mimar halifenin gelip gitmesinin ve daha sonra keşfin onaylanmasının çok zaman alacağı, mimar gelinceye kadar zamandan kazanmak amacıyla, bina emini tayin olunan kişinin tamirata başlayıp daha sonraki aşamada mimar halifenin gelip keşif yapmasının daha uygun olacağı ve işleri hızlandıracağı belirtilmektedir ki, kısaca söylemek gerekirse onarımın, yasal olmayan yoldan yapılmak istenmesi teklif edilmektedir³ (Belge 3).

² Ma'rûz-ı bendeleridir ki: Derûn-ı takrîrde muharrer olduğu vechile Giresun kazası civarında vâkı' adada kâin kal'aların mesârifçün ale'l-hesab olarak bundan akdem seferiye akçesinden virilmesi irâde ve tezkiresi i'tâ olunan yedi bin beş yüz guruş teshîlen lil-musliha tersâne hazînesi ba'de seferiye akçesinden istîfâ itmek üzere hazîne-i mazkûre mürettebâtından olan Trabzon cizyesi malından havâle ile tanzîmi bâbında sâdir olan fermân-ı âlî mücebince meblağ-ı mezbûr yedi bin beş yüz guruş cizye-i mezkûre malından tersâne-i âmire hazînesine .... Fî 7 Safer 1226 (M. 3 Mart 1811) C. AS. 11108

³ Dergâh-ı Âlî kapıcıbaşlarından hâlen Trabzon mütesellimi Hazinedarzaade Süleyman Ağa kullarından gelen evrâkın hulâsasında Trabzon eyâleti kazalarından Giresun kazası civarında vâkı' adada kâin kal'aların tamir ve tecdidini kaza-i mezbur ahalisi arz eylediklerine mebnî Hâlen Giresun Muhafızı el-Hâc Mustafa Ağa kulları kal'ateyn-i mezbûreteynin ta'mir ve termîmine bâ-emr-i âlî binâ emîni nasb ve ta'yin ile ale'l-hesâb yedi bin beş yüz guruş i'tâ buyurulacak olduğundan mumaileyh kulları dahi emr-i inşâsına şürû' itmiş olub ancak kal'ateyn-i mezbûreteyn hey'et-i kadîmesi üzere tekmîlen ta'mir olunmak lâzım gelse külliyyetli meblâğ ile vücûda geleceği ehl-i vukuf indinde kazâyâ-yı müslimeden ve mehâmâ emken ta'miri yüz elli bin guruş miktarı akçe ile vücûda geleceğinden bahisle şimdilik semt-i sâhil olan bazı mahallerinin ta'miri ehem ve lâzım olduğundan bu vechile ta'miriçün tîz elden mumaileyh bina eminine bir mikdar meblağ i'tâ buyurulması hususunu mütesellim-i mumaileyh arz-ı hâlinde Giresun kadısı i'lâmında tahrîr ve inhâ iderler der-kenâra havâle olundukda husûs-ı mezbûr mukaddemen taraf-ı hazret-i serdâr-ı ekremiden bâ-tahrîrât inhâ ve mi'mâr halifesi irsâliyle keşf olunup defteri takdîm edilmiş ise de bir hayrî zuhûr itmediğinden kal'a-i merkûme ile civârında vâkı' ada kal'asının ta'mir olunmasını müsted'â vürûd iden evrâk hulâsâsını isrâ ve tanzîmi husûsu tahrîr ve îmâ buyurulmuş olduğundan o makûle ebniye-i mîriyenin evvel emirde Deraliyye'den mi'mâr halifesi irsâl ve ma'rifet-i şer'le keşf ve defter olunub mesârif-i inşâsı tahkik olundukdan sonra binâ emîni nasb ve ta'yin olunması kâide-i mer'iyyeden ise de muktezâ-yı vakt ü hâle nazaran Dersa'âdet'den halîfe irsâliyle keşf ve ba'de binâemîni nasb oluncaya değin imrâr-ı vakti mûcib olacağına binâen kal'ateyn-i mezbûreteynin eşedd-i ihtiyâc ile muhtâc-ı ta'mir olan ebniyesi mahallinde erbâb-ı vukufdan ve neccâr kalfaları ma'rifetiyle ru'yet ve her bir mahallin tûl ü arzı ve ve

سازید و بنویسید
لکهن بنویسید
معرض سده نزدیکه
در روز عقیده و خردارینی درجه که سون فضایی ماهواره واقع الهه و کانت
فعله که فرقی بکسای چون علی حساب اولی و اولی روزک ایزد سوره الهه سندان
دبلیجا داده و ندرک کجای اوفان بیک بیک بنویسید غرض از اینست که معلوم
نرسازد خرابیه بعد سوره الهه سندان استغنا استنک او دره خزینه مذکورده بیک
المون طردن هر چه از سندان حواله نماید بنویسید بازه صادره از سندان عالی
موجبه مبلغ فرود بیک بنویسید هر چه مذکورده مالک سندان سزاوار است
سندی و سزاوار تر از آنکه آید بیک بیک بنویسید سندان بیک آید بیک بیک
سده سندان بیک اوفان استغنا و مبلغ فرود بیک سندان محموده و سندان سندان
اقه سندان خزینه مذکورده اعطای بیرون سندان افضا اید بیک سندان سندان
بود دره او با بد و از سندان و از او با سندان افسان محموده و سندان سندان

معرض سده نزدیکه
در روز عقیده و خردارینی درجه که سون فضایی ماهواره واقع الهه و کانت
فعله که فرقی بکسای چون علی حساب اولی و اولی روزک ایزد سوره الهه سندان
دبلیجا داده و ندرک کجای اوفان بیک بیک بنویسید غرض از اینست که معلوم
نرسازد خرابیه بعد سوره الهه سندان استغنا استنک او دره خزینه مذکورده بیک
المون طردن هر چه از سندان حواله نماید بنویسید بازه صادره از سندان عالی
موجبه مبلغ فرود بیک بنویسید هر چه مذکورده مالک سندان سزاوار است
سندی و سزاوار تر از آنکه آید بیک بیک بنویسید سندان بیک آید بیک بیک
سده سندان بیک اوفان استغنا و مبلغ فرود بیک سندان محموده و سندان سندان
اقه سندان خزینه مذکورده اعطای بیرون سندان افضا اید بیک سندان سندان
بود دره او با بد و از سندان و از او با سندان افسان محموده و سندان سندان

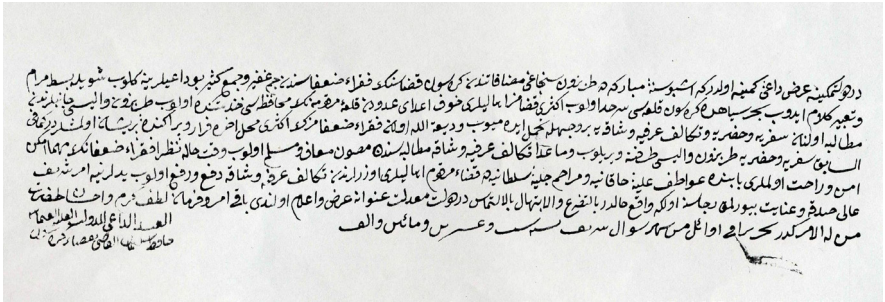
(Belge 2).

(Belge 3).

zirâ'ları tasrîh ve beyân olunarak ma'rifet-i şer'le defter olunmak üzere emr-i şerîf verilmiş ise de henüz cevâbı vürûduna dâir kayd bulunmadığı der-kenâr olunduktan sonra ol vakitte mi'mar ağadan lede'l-isti'lâm kal'ateyn-i mezbûreteynin ta'mîr ve tecdîde muhtâc olan mahalleriyle tob kundaklarının keşifçün Mahmûd Halîfe ta'yîn olunub ta'mîrât-ı mezkûreyi mahallinde keşf ile bir kıt'a defterini istishâb ve Der'aliyye'ye vürûd ile defter-i mezkûr vaz'-ı fiyât için kendüye havâle olunmuşğından pes-mânde kalmış ise de şimdi tekrar keşifçün Der'aliyye'den halîfe irsâlî imrâr-ı vakti mücib olduğından bir münâsib binâemini ta'yîn ile ta'mîr ve tecdîd olunduktan sonra kavâ'id-i mîriye üzere keşf defteri takdîm olunmasını ilâm eylediği ecilden kal'a-i merkûmenin ta'mîri ve zikr olunan tob kundaklarının tecdîdçün Der'aliyye'den binâemini nasb ve ta'yîn için sene-i sâbika cumâde'l-ülâsının beşinci günü emri ve ale'l-hesâb olarak darbhâne-i âmîrede olan seferiye akçesinden yedi bin beş yüz gurusu tezkire ve sûret virilmiş olduğu başmuhâsebeden ba'de'l-ihrâc kal'a-i merkûmenin yalnız sâhil tarafı yüz elli bin gurusu tahmin olunmuş olub mesârif-i mezkûre fâhiş olmağla ol tarafa gidüb gelen mi'mâr halifesinden hakikat-i hâl suâl olunarak vakt ü hâle nazaran iktizâ-yı hûsen-i nizâmî mi'mâr ağa kullarından isti'lâm olunduktan kal'a-i merkûmenin ta'mîr ve tecdîde muhtâc olan mahal ve mevâzî'nı bundan akdem keşf ü mu'âyene iden mi'mâr halifesi kulları el-hâletu hâzihî Der'aliyye'de olmadığından ve kal'a-i mezkûrenin bu hengâmda takviye ve tahkîmi lâzîmeden ise dahî ta'mîrât-ı külliyesinden sarf-ı enzâr ile muktezâ-yı vakt ü hâle nazaran gâyet ehem ve elzem olan mahaller ta'mîr ve tecdîd olunmak üzere binâemini mumaileyh kullarına bir mikdâr akçe dahî irsâlî menûb irâde-i seniyyeleri idüğünü mehmûren i'lâm ider bu sûrette ilâmî mücebince iktizâ iden emr-i şerîfinin takdîrî lâzîm gelüb ancak ebniye-i mezkûre için ale'l-hesâb tezkire ve sûret virilen yedi bin beş yüz gurusu henüz virilmediği darphâne-i âmîre defterleri der-kenârından müstebân olmağla akçe husûsunda ne vechile irâde-i seniyyeleri buyurulub ise ol bâbda emr u fermân devletlû sultânım hazretlerindir 23 Cemaziyelâhir 1226 (15 Temmuz 1811) C. AS. 11108

GİRESUN KALESİ TAMİRLERİNDE ÇALIŞAN AHALİNİN TEKÂLİFDEN MUAFİYET RİCASI İÇİN GİRESUN KADISININ İ'LÂMI

Giresun kadısı, şehir ve etraf köylerde yaşamakta olan fakir halkın kendisine gelip, Karadeniz’de bir serhad şehri konumunda olan Giresun kalesinde muhafızlık yapmakta olduklarını ancak sefer dolayısıyla vergilerin kendilerine ağır geldiğini ve perişan olup sağa sola dağıldıklarını ve hiç olmazsa tekâlif-i örfiye ve şakka vergisinden muâf tutulmak istediklerini devlete arz etmektedir⁴ (Belge 4). Giresun ahalisinin tekâlifden muafiyet ricası için, aynı tarihte, Giresun kalesi muhafızlığı ile binaeminliği görevini bir arada yürüten Hâc Mustafa’nın i’lâmı da gönderilmiştir ki, içeriği aynıdır.

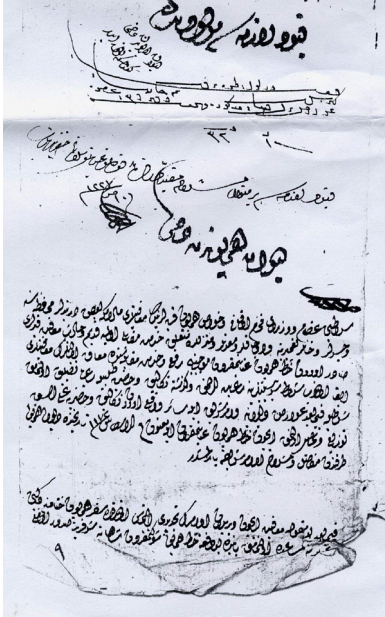

(Belge 4).

⁴ Der-i devlet-mekîne arz-ı dâî-i kemîne oldur ki; işbu sene-i mubârekeke Trabzon sancağı muzâfâtından Giresun kazâsının fukarâ-i zu’afâsından cem’-i gaffir ve cem’-i kesîr bu dâ’îlerine gelüb şöyle bast-ı merâm ve ta’bir-i kelâm idüb Bahr-ı Siyah’da Giresun kal’ası serhad olub ekserî kazâmız ahâlîleri havf-i a’dâ-yı ‘adûdan kal’a-i merkûmenin muhâfazası hidmetinde olub Trabzon vâlîsi câniblerinden mutâlebe olanın seferiye ve hazeriye ve tekâlîf-i örfiye ve şakkaya bir vehile tahammül idemeyüb vedî’atullah olan fukarâ-i zu’afâmızın ekserisi mahal-i âhire firâr ve perakende-i perişân olmuşlardır kemâ fi’s-sâbık seferiye ve hazeriye Trabzon vâlîsi tarafına virilüb ve mâ’adâ tekâlîf-i örfiye ve şakka mutâlebesinden masûn-ı mu’âf ve müsellemler olub vakt-i hâle nazaran fukarâ-i zu’afâmın mehâmâ emken emn ü râhat olmaları bâbında avâtıf-ı aliye-i hâkâniye ve merâhim-i celîle-i sultâniyede kazâ-i merkûm ahâlîleri üzerlerinden tekâlîf-i örfiye ve şakka def’ u ref’ olub yedlerine emr-i şerîf-i ‘âlî sadaka ve inâyet buyurulmak ricâsına evvelki vâkı’ hâldir bi’t-tazarru’ ve l-ibtihâl bi’l-iltimâs der-i devlet-i ma’delet-ünvânâ arz u i’lâm olundu bâkî emr u fermân lutf-ı kerem ü ihsân hazret-i men lehu’l-emrindir tahfîren fi evâil-i min şehri-i Şevvâl-i Şerîf sene sitte ve ‘ışrîne ve meteyni ve elf (Ekim/kasım 1811) C. ML. 518/21182
el-abdu’d-dâ’î li’l-Devleti’l-Aliyeti’l-Osmâniye Hâfız Süleyman el-Kâdı bi-kazâ-i Giresun

GİRESUN KALESİ TAMİRLERİNDE ÇALIŞAN AHALİNİN TEKÂLİFDEN MUAFİYET RİÇALARINA DİVAN-I HÜMAYUN'DAN GELEN CEVAP

Dîvân-ı Hümâyûn'dan gelen cevâbî yazıda, sultanların ve vezirlerin vakıflarından olan köylerin halklarının muâfiyetleri, derbent muhafızlığı ya da köprü ve hanların tamiri ile maden ve menzillerde hizmet görenleri içindir. Ellerinde muâf olduklarına dair hatt-ı hümâyun var ise olabilir ama yoksa vergiden muâf olamazlar gibi bir sonuç çıkmaktadır⁵.

(Belge 5).

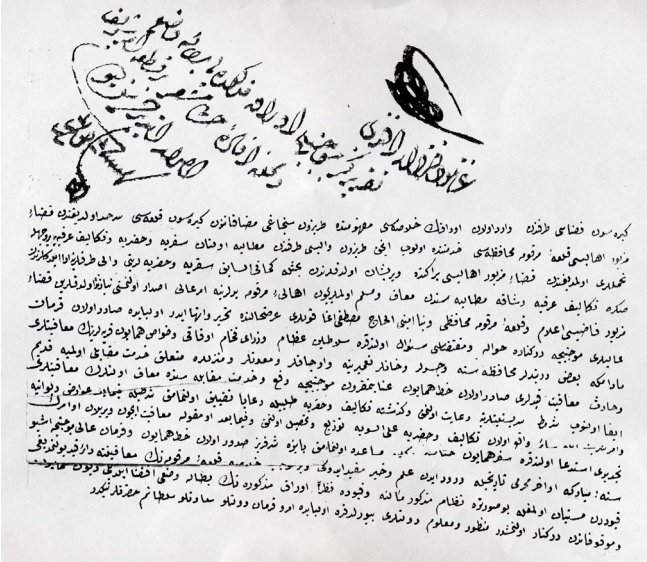
⁵ Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî

Selâtin-i 'izâm ve vüzerâ-yı fehâm evkâfî ve havâss-ı hümâyûn karyelerinin mu'âfiyetleri mâdâmkî ba'zı derbendler muhâfazasına ve cisrler ve hanlar ta'mirine ve ocaklar ve ma'denler ve menzillere müteallik hizmet mukâbili olmaya kadîm ve hâdis mu'âfiyet kayıtları olan hatt-ı hümâyûn inâyet-makrûn mücebince ref' ve hizmet mukâbelesinde mu'âf olanların mu'âfiyetleri fbkâ olunub şurût-i serbestiyetlerine ri'âyet olunmak ve gûzeşte tekâlîf ve hazeriye talebiyle re'âyâ tazyîk olunmamak şartıyla fi mâ ba'd avârız-ı dîvâniye ve emr-i şerîf ile sâir vâkı' olan tekâlîf ve hazeriye ale's-seviye tevzî' ve tahsîl olunmak için hatt-ı hümâyûn inâyet-makrûn ile mu'anven fi evâsıt-ı Şa'bân 1173 (Nisan 1760) târihinde dîvân-ı hümâyûn tarafından mufassal ve meşrûh evâmir-i şerîfe yazılmıştır

Fî mâ ba'd bu makûle mu'âfiyet için virilen evâmirin tecdîdi iltimâs olundukda sefer-i hümâyûn hitâmına değin tahrîrine müsâ'ade olunmamak bâbında bu def'a hatt-ı hümâyûn şevket-makrûn-ı şâhâne şeref-rîz-i sudûr oldığı 10 Safer 1227 (24 Şubat 1812)

GİRESUN KALESİ MUHAFAZASINDA ÇALIŞAN AHALİNİN TEKÂLİFDEN MUAFİYETİ İÇİN DEFTERDAR EFENDİYE EMR-İ ŞERİF

Fakat defterdar efendiye yazılan bir yazıda, yapılan kontrollerde, Giresun kalesinin adına rastlanmadığı dolayısıyla muâfiyete dahil olmadığı bildirilmektedir⁶ (Belge 6).

(Belge 6).

GİRESUN KALESİ MÜSTAHFIZLARININ MAAŞLARININ ÖDENMESİ

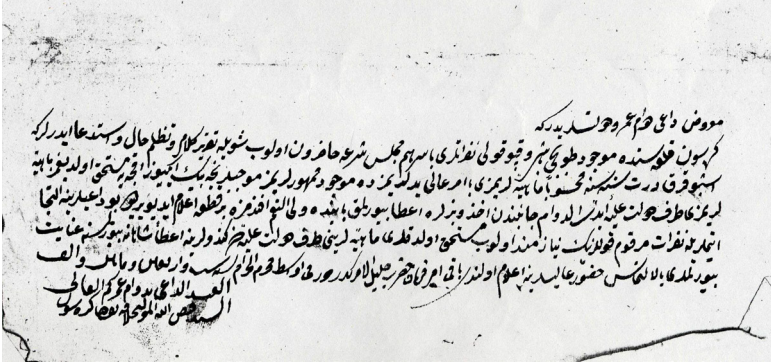
Giresun kalesinin topçubaşısı ile kapıkulu askerleri Giresun kadısı Seyyid Feyzullah Efendi'ye gelip, 1244 (M.1828/29) yılına ait aylıkları olan 1200 akçenin kendilerine ödenmesi için bir dilekçe yazmasını rica etmişler ve bu rica üzerine kadı efendi de maaşların ödenmesi için devlete bu

⁶ ..... evâhir-i Muharremi tarihiyle vürûd iden ilm u haber mukayyed idüğü ve kal'â-i merkûmenin mu'âfiyetine dâir kayd bulunmadığı kuyûddan müstebân olmağla bu sûrette nizâm-ı mezkûr meâlîne ve kuyûda nazaran evrâk-ı mezkûrenin battâla vaz'ı iktizâ eylediği dîvân-ı hümâyûn ve mevkûfâtıdan der-kenâr olunmuşdur manzûr ve ma'lûm-ı devletleri buyuruldukda ol bâbda emr u fermân devletlû sa'âdetlû sultânım hazretlerindir.

17 Safer 1227 (2 Mart 1812)

istid'âyı yazmıştır⁷ (Belge 7). Aynı şekilde bir dilekçe de Trabzon Valisi Osman Paşa tarafından gönderilmiştir⁸.

(Belge 7).

GİRESUN İSKELESİ

11 Safer 1290 (M. 10 Nisan 1873) tarihinde Trabzon valiliği ile Bahriye Nezareti'ne yazılmış olan bir yazıda, Giresun kazasında iskele olmadığı, taştan bir iskele yapılması istendiği, bunun için gümrükönünde ve karantinahane bitişiğinde uygun bir yer olduğu ve yapılan keşifte kırk bir bin beş yüz otuz altı kuruş masrafı gerektirdiği bildirilmektedir. İnşaat masraflarının belediyece karşılanamayacağı için, yapılacak olan iskelenin iki yıllık gelirine karşılık olmak üzere borç alınarak inşa edilebileceği teklif

⁷ Ma'rûz-ı dâ'i-i devâm-ı ömr-i devletleridir ki:

Giresun kal'asında mevcûd topçibaşı ve kapıkulu neferâtıbaşı meclis-i şer'a hâzirûn olup şöyle takrîr-i kelâm ve tezallüm-i hâl ve istid'â iderler ki işbu kırk dört senesine mahsûben mâhiyelerimizi bâ-emr-i âlî yedlerimizde mevcûd memhûrlarımız müceblerince bin iki yüz akçeye müstehak olduğumuz mâhiyelerimizi taraf-ı Devlet-i Aliye-i ebediyyü'd-devâm cânibinden ahz ve bizlere i'tâ buyurulmak bâbinda veliyyü'n-ni'am efendimize bir kıt'a i'lâm idiver deyiş bu dâ'îlerine ilticâ itmeleriyle neferât-ı merkûm kullarının niyâz-mend olub müstahik oldukları mâhiyelerini taraf-ı devlet-i aliyyeden kendilerine i'tâ-yı şâhâne buyurulmasına inâyet buyurulmaları bi'l-iltimâs huzûr-ı âlîlerine i'lâm olundu bâkî emr u fermân hazret-i celfilü'l-emrindir harrere fi evâsıt-ı Muharremü'l-harâm li-seneti sitte ve ve erba'îne ve meteyni ve elf 1246 (M. Temmuz 1830).

el-abdu'd-dâ'i bi-devâmü ömrikümü'l-âli es-Seyyid Feyzullah el-müvellâ hilâfeti be-kazâ-i Giresun C.A.S. 31933

⁸ Trabzon eyâletine tâbi Giresun kal'asında mevcûd yerlû tobçularının kırk dört senesine mahsûben icâb iden mâhiyelerinin i'tâsı kapu kethüdâsı olduğum Hâlen Trabzon vâlisi devletlû Osman Paşa hazretleri taraflarına bâ-tahrîrât u i'lâm istid'â olunmuş olmağla neferât-ı merkûmenin sene-i merkûma mahsûben iktizâ iden mâhiyelerinin tanzim ve i'tâsına müsâ'ade-i aliyyeleri erzân buyurulmak bâbinda emr u fermân hazret-i men lehu'l-emrindir 11 Safer 1246 (1 Ağustos 1830)

edilmektedir. İskeleden gelip geçen her yolcudan alınacak ücretin yirmi paradan on paraya indirilmesine karar verilmiştir⁹ (Belge 8). Borç bittiğinde, istenirse rüsum alınmayacağı ve eğer alınırsa da belediyeye gelir kaydedileceği, her sene sonunda gelir cetvelinin düzenlenip vilâyete gönderilmesi kararlaştırıldığı, tamir ve bakım masraflarının da Ordu kazası iskelesinin gelirinden karşılanacağı anlaşılmaktadır¹⁰ (Belge 9). Bu durum Bâb-ı Âlî Meclis-i Mahsûs'ta görüşülmüş ve bu tekliflerin yapılabilmesi için Trabzon vilâyetine izin verilmiştir¹¹ (Belge 10).

⁹ Trabzon vilâyetine ve Bahriye Nezâreti Celfesine:

Trabzon vilâyeti dâhilinde kâin Giresun kazâsında iskele olmadığından gümrük önünde ve karantinahâne ittisâlinde vâkı' mahall-i hâlfîyî tûlan kırk tokuz ve arzan dört metro olmak ve hâsılâtı belediye hâsılâtından virilmek üzere keşf ve gönderilen haritası mücebince kırk bir bin beş yüz otuz altı guruş masrafla taştan bir iskele inşâsı ve mesârif-i mezkûrenin tesviyesine şimdiki halde dâire-i belediye hâsılâtının tahammülü yoğise de iki senelik vâridâtı karşılık tutularak meblağ-ı mezbûrun bir mahalden istikrâz dâyinlerden ya bütün bütün lağv idilmek ve yahud dâire-i belediyeye vâridât olmak üzere ale'd-devam istifâ olunmak üzere hitâmında gelüb geçecek yolcu ve eşyâdan irsâl kılınan ta'rife mücebince derecât-ı mütefâvitede resm-i mürûr ahzı istizânına dâir vârid olan mazbata evrâk-ı müteferri'asıyla berâber Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle gösterilen lüzûma ve Bahriye Nezâret-i Celfesi cânibinden tasdik edilen ehemmiyete nazaran mesârif-i mezkûrenin mahallî dâire-i belediyesi tarafından istikrâz sûretiyle tedârik ve tesviyesiyle mezkûr iskelenin bi'l-inşâ bu paraya karşılık olmak üzere mezkûr iskeleden mürûr idecek yolcu ve eşyâdan mürûriye resmi ahzı münâsib olduğu gibi zikrolunan ta'rifede nüfûs üzerinden alınmış gösterilen yirmi para ziyade olmağla on paraya tenzil idilerek bundan mâ'adâ ahz olunacak ..... (11 Safer 1290 (10 Nisan 1873) A. MKT. MHM. 451/89

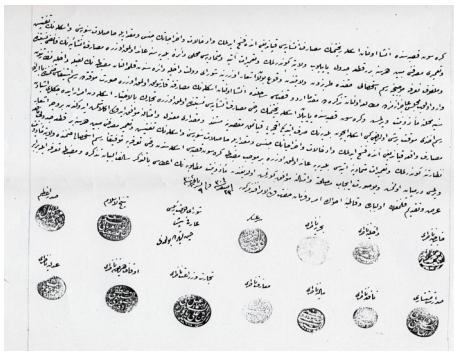
¹⁰ Huzur-ı Aliyye-i Hazret-i Sadâretpenâhiye

Giresun kasabasında inşâ olunan iskele rıhtımının masârif-i inşâiyesinde fâizi nisbetinde ta'rife mücebince iskele rüsûmı ahzı Giresun kazası meclis irâdesinden iş'âr olındığından iskele masârif-i kapandığı anda feth idilmek ve idhâlât ve ihrâcâtın cins ve mikdârıyla hâsılât-ı seneviyesi ve iskelenin teftiş ve ta'miri masrafını mübeyyin her sene birer kıt'a cedvel yapılip vilâyete gönderilmek ve ta'mirât-ı âtiye-i mütemâdiyesi mahallî dâire-i belediyesine âid olmak üzere Ordu kazâsı iskelesinden imrâr idilen eşyâdan istihsâl kılınan rüsûm ahzı tensib idildiği beyânıyla icrâ-yı icâbı hakkında Trabzon vilâyetinden meb'ûs tahrîrât melfûfiyetiyle berâber Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-husûs Ordu kazâsı sâhilinde inşâ olunan iskelenin mesârifine karşılık olmak üzere sûret-i muvakkatede resm-i istifâsı hakkında vilâyet-i mezkûreden vâkı' olan inhâ üzerine beste-i re'y-i irâde-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhileri bulunmuş olmağın ol bâbda 12 Muharrem 304 (11 Ekim 1886) DH: MKT: 1371/35

¹¹ Bâb-ı Âlî Meclis-i Mahsûs

Giresun kasabasında inşâ olunan iskele rıhtımının masârif-i inşâiyesi kapandığı anda feth idilmek ve idhâlât ve ihrâcâtın cins ve mikdârıyla hâsılât-ı seneviyesi ve iskelenin teftiş ve ta'miri masrafını mübeyyin her sene birer kıt'a cedvel yapılip vilâyete gönderilmek ve ta'mirât-ı âtiye ve mütemâdiyesi mâhallî dâire-i belediyesine âid olmak üzere mesârif-i inşâiyenin fâizi nisbetinde ve melfûf ta'rife mücebince resm-i istihsâlî hakkında Trabzon vilâyetinden vukû'bulan iş'âr üzerine Şûrâ-yı Devlet dâhiliye dâiresinde kaleme alınan mazbatanın leffiyile Dâhiliye Nezâreti'nden vârid olub meclis-i âcizânemizde mutâla'a olunan tezkerede mukaddemen Ordu kazâsı sâhilinde inşâ olunan iskelenin mesârifine

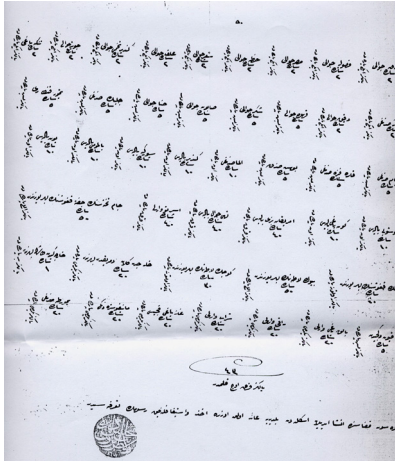

(Belge 10).

GİRESUN KAZASINDA İNŞÂ OLUNAN İSKELEDEN BELEDİYEYE AİT OLMAK ÜZERE AHZ U İSTİFÂ KILINACAK RÜSUMUN TARİFESİDİR (Belge 11)

Fındık, fasulye, mısır, hınta (buğday), şaîr (arpa), alef (yulaf), kendir tohumu, ceviz, dakik (un) gibi malzemelerin çuvalı 2 para, teneke yağ, gazın sandığı 2 para, kahve, şeker, sabun, hınna (kına) çuvalı 5 para, çelik sandığı, çam sandığı, boş sandık, demirin kantarı 5 para, elmanın sandığı, kendirin balyası, süpürgenin balyası, balmumu balyası, yün balyası, üstübü balyası, gonyağı balyası 10 para, Amerikan bezi, kahve çuvalı balyası ve ispirto varili 40 para, çam tahtasının çifte koğutunun beher yüzünden 50 para, tek koğutunun beher yüzünden 30 para, Büyük latanın beher yüzünden 50 para, küçük latanın beher yüzünden 30 para, hariçden gelen demrikden beherinden 20 para, harice giden taşın beherinden 1 para, koyun ve keçiden 5 para, balıkyacağı, rakı, şarap varil başına 20 para, gazyağı fiçı başına 20 para, manifotra dengi 20 para, yumurta sandık başına 20 para.

Mühür Vilâyet-i Trabzon Meclis-i İdare

(Belge 11).

GİRESUN HÜKÜMET KONAĞI

15 Şubat 1887 tarihinde, Giresun'da inşa edilmesi düşünülen hükümet konağı için Trabzon Vilâyeti İdare Meclisi'nden, yapının planı ve keşif defteri gönderilerek yapılacak bina için uygun olup olmadığı sorulmakta¹² (Belge 12), 13 Nisan 1887 tarihinde Trabzon vilâyetine gelen cevâbî yazıda ise, planın mükemmel olduğu, ölçülerin de plan üzerinde verildiği ancak mimarlık bilimine uygun olup olmadığı söylenmediği belirtilmektedir¹³ (Belge 13).

مجلس	تاریخ	موضوع	ملاحظات
18	15	1887	11

که عده تقاضا کرده بود آن اول وجه حکایت تواری حصه طریقه بود
مجلس اداره بعد معینت معتمد بر عهد نکر در صورت موضوع شرطه و کشف
مقتضی برار صیقلی امانتت در این بزرگ ترسیا قیام و جدول
معمود بر طایر از این اولی ادره ایست با مقصد اعاد و س خصه هر قدر در صورت
معمود بر عهد با عده

(Belge 12).

مجلس	تاریخ	موضوع	ملاحظات
19	13	1887	12

که در صورت تقاضا که در آن اول وجه حکایت تواری حصه طریقه بود
مجلس اداره بعد معینت معتمد بر عهد نکر در صورت موضوع شرطه و کشف
مقتضی برار صیقلی امانتت در این بزرگ ترسیا قیام و جدول
معمود بر طایر از این اولی ادره ایست با مقصد اعاد و س خصه هر قدر در صورت
معمود بر عهد با عده

(Belge 13).

¹² Şehremânet-i Celîlesine

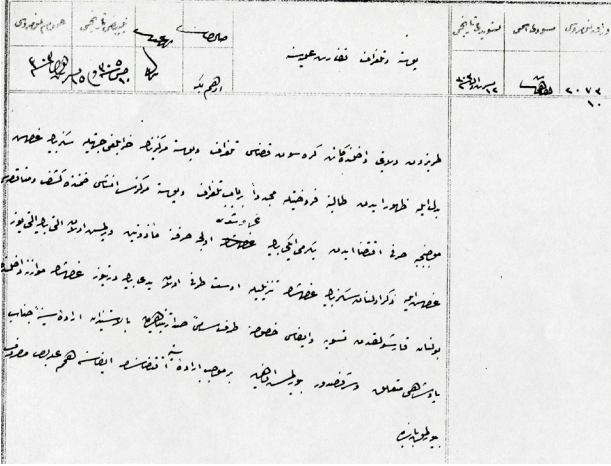
Giresun kazâsında müceddeden inşâ olınacak hükümet konağı hakkında Trabzon Vilâyeti Meclis-i İdâre'sinden meb'ûs mazbata bir aded teneke derûnına mevzû harita ve keşif defteriyle berâber süb-ı âlî-i emânet-penâhîlerine irsâl kılınmış olmağla bunların fenni mi'mârîye ve usûl-i tasarrufiyeye muvâfık olup olmadığına bâ-tedkk i'âdesi husûsuna himem-i aliye-i düsturîden masrûf buyurulmak bâbında 21 Cemâziyelevvel 1304 (M.15 Şubat 1887) DH. MKT. 1399/104

¹³ Trabzon Vilâyet-i Celîlesine

Giresun kazâsında müceddeden inşâ olınacak hükümet konağı hakkında vilâyet-i celîleleri meclis-i idâresinden meb'ûs 4 Receb 304 tarihli mazbata ve melfûfâtı üzerine şehremânet-i celîlesine bi'l-muhâbere alınan cevabda evrâk-ı meb'ûse meyânındaki haritalar mükemmel sûrette tanzîm ve yapılacak ebniyenin mikdâr-ı zirâ'î dahî defterde irâe ve terkîm olunmuş ise de eşkâlî fenne muvâfık olarak izâh idilmemiş olmasıyla celbine lüzûm görünen bir kıt'a râyic defterinin ne sûretle tanzîmi icâb ideceği tafsîlâtına dâir hendeshânedan virilen tasavvurenin gönderildiği gösterilmiş ve tasavvur-ı mezkûrenin bir sûretle leffen irsâl kılınmış olmağla âna göre iktizâsında ifâsına himem-i aliyyeleri masrûf buyurulmak bâbında 19 Receb 1304 (13 Nisan 1887) DH. MKT. 1412/58

GİRESUN POSTA VE TELGRAFHANESİ

Giresun kazası posta ve telgraf merkezinin harab halde bulunmasından dolayı bu bina sekiz bin liraya satılarak yerine yirmi iki bin liraya yeni bir posta ve telgraf merkezi inşa edilmiştir. Belge, 28 Ekim 1887 tarihli olduğuna göre bu tarihten kısa bir süre önce inşaat bitmiş olmalıdır¹⁴ (Belge 14).

(Belge 14).

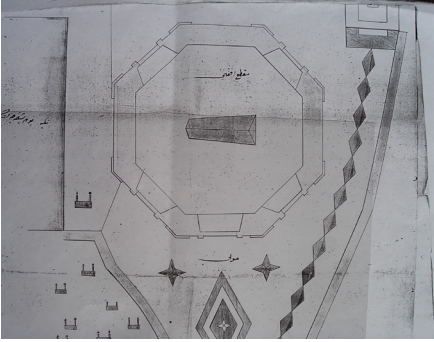
İBN-İ VAKKAS TÜRBESİ

23 Eylül 1888 senesinde Giresun Kaymakamı Mehmet Ali Bey, Giresun'da gömülü büyük zatlardan olan İbn-i Vakkas'ın harab olmaya yüz tutmuş durumdaki türbesini, kendi gayreti ve mahallî halkın yardımlarıyla yeniden inşa etmiştir. Sekiz dilimli kubbesi ve tamamen kârgir olan yapının Karadeniz sahilinde bir numara olduğunu ve çok güzel görüldüğünü belirttiği türbenin planı da elimizdedir (Belge 15-15 a), şimdi de yine Giresun kazasında bulunan Çınar Camii'nin yeniden inşasının

¹⁴ Posta ve Telgraf Nezâret-i Aliyesi'ne

Trabzon vilâyeti dâhilinde kâin Giresun kazası telgraf ve posta merkezinin harâblığı cihetiyle sekiz bin guruş bedel ile zuhûr iden tâlibine fûruhtıyla müceddeden bir bâb telgraf ve posta merkezi inşâsı zımında keşf ü münâkasası mücebince sarfı iktizâ iden yigirmi iki bin guruşdan evvelce sarfına me'zûniyet virilmiş olan altı bin altı yüz guruş ile zikrolunan sekiz bin guruşun tenzîliyle üst tarafı olan yedi bin dört yüz guruşun müvâzene dâhilinde bulunan karşılıktan tesviye ve îfâsı hususuna taraf-ı sâmi-î-i sadâret-penâhîden bi'l-istizân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî müteallik ve şeref-südûr buyurulmuş olmağın ber-müceb-i irâde-i seniyye iktizâsının îfâsına himem-i aliyeleri masrûf buyurulmak bâbında 10 Safer 1305 (M.28 Ekim 1887) DH. MKT. 1458/41

kararlaştırıldığını anlatan kaymakam bey, Giresun yollarının da yapım çalışmalarının başladığını söylemektedir¹⁵ (Belge 16).

(Belge 15 a).

(Belge 15).

¹⁵ Sivas Vilâyet-i Celilesine

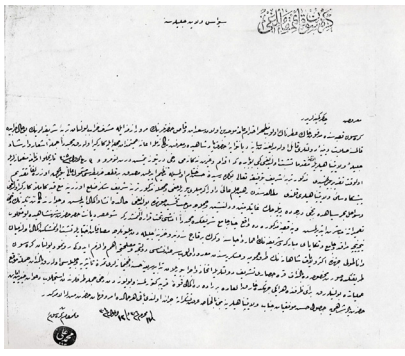
Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Giresun kasabasında medfûn-ı hâk-i itir-nâk olub mazhar-ı ihtirâm-ı âmme-i muvahhidîn olan Sa'd ibn-i Vakkas hazretlerinin mürûr-ı ezmine ile müşrif-i harâb bulunan türbe-i şerîfelerinin bu hâl-i harâbiyette kalmasına salâbet-i diniye-i devletleri kâil olamadığından sâye-i diyânet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde ve ma'rifet-i bendegânemle iâne-i hamiyet-mendân-ı mahalliye ile kârgîr olarak müceddeden cümle-i iş'âr ve irşâd celîle-i vilâyet-penâhîleriyle inşâsına mukaddemen teşebbüs olunduğu gibi bu bâbdaki ikdâm u gayret-i bendegânemi dahî 474 numara ve 3 Rebiyülevvel 305 (M.19 Kasım 1887) târihlü emirnâme-i mün'imâneleriyle ol vakt takdîr buyurulmuşdi mezkûr türbe-i şerîf bi-tevfikhî ta'âlâ bu kere resîde-i hüsn-i hitâm olmasıyla tanzîm idilmiş musaddak bir kıt'a haritası meşmûl-i âlf buyurulmak üzere leffen takdîm-i pişgâh-ı sâmi-i vilâyet-penâhîleri kılındı mütâla'asından rehîn-i ilm-i âlî-i dâver-i ekremîleri buyurılacağı vechile mezkûr türbe-i şerîf sekiz dıl' üzerine ma'a kubbe kâmilen kârgîr olduğu ve sevâhil-i Bahr-ı siyâhda birinci derecede dinilecek gâyetle metîn ve dil-nişîn ve cümlece müceb-i tahsîn sûrette bulunduğî halde inşâ ve ikmâl idilmiş ve civârında kâin tekyenin dahî ta'mîrâtına mübâşeret itdirilmiş ve yine kasaba-i mezkûrede vâkı' Çınar Câmî-i Şerîfi'nde müceddeden inşâsı taht-ı karâra alınmışdır ki şu asr-ı diyânet-hasr-ı hazret-i şehinşâhîde bu misillü nice nice merâkid ve cevâmî' ve tekâyâ-yı mübareke ve şerifenin i'mâr ve ihyâsına ve gerek birkaç seneden berû hazîne-i celîleden milyonlarca mesârifât ihtiyârıyla teşebbüs olunmuşken ikmâl olunamayan ve Anadolu cihetinde ekser vilâyet-i şâhânenin taraf-ı umûmiye ve askeriyesinden ma'dûd olup sür'at-i inşâsı devletce ve maslahatca ehem ve elzem idüğü rû-nümûd bulunan Giresun tarîkının da sûret-i mahsûsada bizzat Karahisar'ı teşrif-i devletleriyle ittihâz ve icrâ buyurulan tedâbîr-i serî'a-i hasene-i fehîmâneleri semere-i te'sriye ve celîlesi olarak bizzât cümle-i mevkı-i amelîyâtda bulunarak bir ay zarfında her iki cihetinde hârikulâde bir raddede ikmâlî kuvve-i karîbe getirilmesine ve bu yüzden dahî cümle taraflarından isticlâb-ı da'vât-ı hayriyyet-âyât-ı cenâb-ı hazret-i pâdişâhiye ... hüsn-i muvaffakiyât-ı cenâb-ı vilâyet-penâhîlerine mebnî bilhassa arz-ı teşekkürâta cür'et olundu bâkî her halde emr u fermân hazret-i men lehu'l-emrindir. 17 Muharrem 306 (23 Eylül 1888)

Mühür Kâimmakâm-ı Giresun Mehmed Ali

Giresun Kaimmakamlığı

V. PRK.. UM. 13/16

(Belge 16).

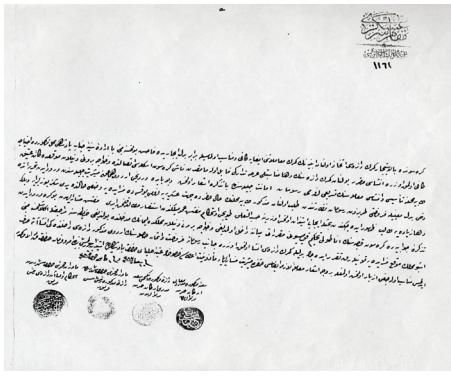
GİRESUN GÜMRÜK BİNASI

Giresun'daki gümrük binasına hem yüksek rakamda kira ödendiği hem de gümrük işlemlerini yapmaya müsait olmadığı için padişah iradesiyle, ihtiyaca cevap verecek ölçüde bir gümrük binası inşaatına uygun arsa aranmıştır. Bu inşaat için iskelenin bitişiğinde ve limanın girişinde yer alan Hocaburnu denilen mevkîdeki eski tabya mahallinden daha elverişli bir arsa olmadığından buraya inşa edilmesi tavsiye edilmiş ve Rüsûmât Emâneti'ne yazılmıştır. Bu bölgenin askerî bölge olup olmadığı da sorulmuş ve Dördüncü Ordu Müşirliği'nden gelen yazıda, askeri yönden bir sakıncası olmadığı, bu arsanın açık arttırılmaya çıkarılarak yaklaşık sekiz yüz liraya ulaşabileceği, elde edilen rakamla Rüsûmat Dairesi'ne satılarak bu paranın da dördüncü ordu dairesindeki inşaatla harcanacağı bildirilmiştir¹⁶ (Belge 17).

¹⁶ Makâm-ı Seraskeri

Giresun'da bi'l-istîcâr gümrük dâiresi ittihâz olunan ebniyenin gümrük muâmelâtını îfâya kâfi ve münâsib olmamasıyla berâber bedel-i icârîde fâhiş bulunmasına mebnî bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî mahal-i mezkûrda ihtiyâca kâfi olmak üzere ve inşâsı mukarrer bulunan gümrük dâiresinin daha münâsebetli arsa tedârîki kâbil olamamaktan nâşi Giresun iskelesi ittisâlinde ve Hocaburnu denilen mevki'de kâin atık tabya mahalline te'sis ve inşâsı mu'amelesinin tesrîfi lüzûmu Rüsûmât Emânet-i Celîlesi'nde bâ-tezkere iş'âr olunmuş ve bu bâbda dördüncü ordu-yı hümâyûn müşîriyet-i celîlesinden vürûd iden tahrîrâtında dahî bedel-i mu'ayyeneyle fûruhtu Trabzon rüsûmât nezâretinden talep olunan mezkûr tabya mahallinin hâl-i hazırda cihet-i askeriyeye lüzûmu yoksa da müzâyedeye vaz'ı hâlinde yedi-sekiz yüz liraya ve belki daha ziyâdeye tâlib zuhûr ideceğinden icâbı istîzân olunması üzerine hasbe't-tahalluk topcı ve istihkâm müfettiş-i umûmilîğinden istifsâr-ı mütâla'a kılınmış idi müfettiş-i muşarunileyhden bu kere vürûd iden tezkere-i cevâbiyede Giresun kasabasının Anatolî Tahkîm Komisyonu mukarrerâtı meyânına dâhil olmadığı ve Hocaburnu denilen mahallin de limanın medhalinde bulunduğu haritasına mürâca'atla anlaşılmasına mebnî işbu mahallin mevki-i müzâyedeye konularak takarrür idecek bedeliyle gümrük dâiresi inşâ olunmak üzere cânib-i rüsûmâta fûruht ve esmân-ı hâsilasının ordu-yı mezkûr dâiresi dâhilindeki inşaatla sarf idilmesi münâsib olacağı izbâr

(Belge 17).

GİRESUN HAPİSHANESİ

Giresun'daki hapishanenin bazı yerlerinin tamiri için ihale yapılmış ve beş bin dokuz yüz kuruşa bir müteahhide verilmiştir. Ancak Trabzon vilâyetinden Şûrâ-yı Devlete gönderilen dosyalardan, yapılan keşfin yetersiz olduğu ve tam olarak ne yapılmak istendiği, hangi malzemelerin sarfedileceği, sarfedilecek malzemenin adedi ve rayiç bedelleri gibi hususların nizamnamelerde belirtilen kaidelere uymadığı anlaşılmıştır. Şûrâ-yı Devlet'ten gelen yazıda, yukarıdaki konuların tekrar düzenlenerek inşaat ve tamirat nizamnamesine uygun hale getirilmesi istenmektedir. Hapishane gibi binaların tamir işlerinin geciktirilmesi doğru olamayacağından, ucuza kaçmamak ama aşırıya da gitmemek ve onarım işinin hızlıca yapılması tavsiye edilmektedir¹⁷ (Belge 18).

olunmuş olmağla ber-vech-i iş'âr mu'âmele-i lâzime îfâsı hakkında müşîriyyet-i muşarunileyhâya me'zûniyet i'tâsı husûsunda atebe-i ulyâ-yı hazret-i pâdişâhîden istizân buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehu'l-emrindir
fi 10 Şaban 317 (M.14 Aralık 1899) Y.MTV. 197/157

Yâverân-ı fahrî-i hazret-i şehriyârîden
İstaihkâm ve İnşaat Dairesi Reisi
Ferik Hüseyin Remzî
Dâire-i mezkûre ikinci şû'be müdürü
Erkân-ı harbiye mirlivâlarından Lütfi

Yâverân-ı fahrî-i hazret-i şehriyârîden
dâire-i mezkûre reîs-i sânisî
Ferik (isim okunmuyor)
Şû'be-i mezkûre müdür muâvini
Erkân-ı harbiye mirlivâlarından Mehmet İzzet

¹⁷ Trabzon vilâyetinin Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulan tahrîrât ile Giresun kazasının melfûf mazbatası ve iki kıt'a münâkasa pusulası mâliye dâiresinde kırât ve mütâla'a olundu

Meâlleri Giresun kazası hapishânesinin muhtâc-ı ta'mîr olan mahallerinin icrâ olunan münâkasasında yüzlük kâime yüz gurus hesabıyla beş bin tokuz yüz gurusda tâlibi uhdesinde takarrür eylediğinden bahisle icrâ-yı îcâbî istifzândan ibâretidir

İcâbî mülâhaza olunmakla berâber mezkûr münâkasa pusulaları nazar-ı tedkîkten geçirildikde nizâm-ı mahsûsında ta'rîf ve beyân olunan kâide ve usûle gayrı muvâfık sûretde bulunmuş olduğu gibi yapılacak mahallere sarf olunacak eşyanın ber-vech-i müfredât fiyâtıyla adedini mübeyyin keşf defteri dahî gönderilmemiş ve zıkr olunan pusulaların gönderildiğini mübeyyin olan mazbata-i mahalliye ile vilâyetin inhâsında

(Belge 18).

Arşivlerimizde Giresun ile daha pek çok belge mevcuttur ve bu belgeler araştırmacılar tarafından incelenmeyi beklemektedir. Buraya aldığımız belli başlı vesikalar 19. Yüz yılda yapılan bazı inşai faaliyetleri içermektedir. Şüphesiz Karadeniz'in bu şirin bölgesi hakkında çok daha kapsamlı araştırma ve incelemelerin yapılması gereklidir.

ta'mirât-ı mebhûsenin kaç guş sarfiyla vücûda geleceği bile açılmamış olduğundan hükm-i nizâma tevfiğ mu'amele idilmek üzere bunların i'âdesiyle yeniden tanzimi lâzım gelür ise de mezkûr hapishânenin ta'mirine şiddet-i lüzûm gösterilmiş ve bu misillû hapishânelerin te'hîri ta'miri mahzûrdan gayr-ı sâlim bulunmuş olduğundan bu bâbda tasarrufâta ri'âyetle mikdâr-ı mezkûri tecâvüz itmemek üzere zikrolunan hapishânenin muhtâc-ı ta'mir ve termim olan mahallerinin hemân icrâsiyle sarfiyât-ı vâki'anın hükm-i nizâma tevfiğan ber-vech-i müfredât defterinin bâ-mazbata irsâli ve ba'de ezîn bu misillû ta'mirât ve inşâatın nizâmında da tefriğ ve beyân olduğu üzere ber-vech-i müfredât keşf defterleriyle münâkasa pusulasının sûret-i muntazamda tanzim ve tesyârî hususunun vilâyet-i mezkûreye emr u iş'ârı ve hazînece îfâ-yı muktezâsının Maliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılını ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. İ. ŞD. 2317/43 24 Safer 1296 (M.17 Şubat 1879)

Şûrâ-yı Devlet İbrahim Edhem Mahmud Paşa İzzet